

Київський університет імені Бориса Грінченка
Факультет педагогічної освіти
Кафедра освітології та психолого-педагогічних наук

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи
Олексій ЖИЛЬЦОВ
«   »   2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНА КОМУНІКАЦІЯ
для студентів

спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки
освітнього рівня другого (магістерського)
освітньої програми 011.00.02 Педагогіка середньої освіти

Київ – 2022

Розробники:

Леонтьєва І.В., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри освітології та психолого-педагогічних наук Факультету педагогічної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка

Викладачі:

Леонтьєва І.В., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри освітології та психолого-педагогічних наук Факультету педагогічної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри освітології та психолого-педагогічних наук

Протокол від 1 вересня 2022 року № 1

Завідувач кафедри _____ Людмила ХОРУЖА

Робочу програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми 011.00.02 Педагогіка середньої освіти

Гарант _____ Ганна ІВАНЮК

Робочу програму перевірено

«   » _____ 2022 р.

Заступник декана _____ Леся КУЗЕМКО

Пролонговано

на 20__/20__ _____ (Хоружа Л.Л.), «   » _____ 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ _____ (Хоружа Л.Л.), «   » _____ 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ _____ (Хоружа Л.Л.), «   » _____ 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ _____ (Хоружа Л.Л.), «   » _____ 20__ р., протокол № __

Розробники:

Леонтьєва І.В., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та історії педагогіки Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка

Викладачі:

Леонтьєва І.В., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та історії педагогіки Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри теорії та історії педагогіки

Протокол від 15 вересня 2021 року № 2

Завідувач кафедри Людмила ХОРУЖА

Робочу програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми 011.00.02 «Педагогіка середньої освіти» Ірина АНДРОЩУК

Робочу програму перевірено

«__» _____ 2021 р.

Заступник директора Марина МАШОВЕЦЬ

Пролонговано

на 20__/20__ _____ (Хоружа Л.Л.), «__» _____ 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ _____ (Хоружа Л.Л.), «__» _____ 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ _____ (Хоружа Л.Л.), «__» _____ 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ _____ (Хоружа Л.Л.), «__» _____ 20__ р., протокол № __

1. Опис навчальної дисципліни

<i>Професійно-педагогічна комунікація</i>			
Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання		
	заочна		
Вид дисципліни	вибіркова		
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська		
Загальний обсяг кредитів/годин	9/270		
Курс	1-2		
Семестр	1	2	3
Кількість змістових модулів з розподілом:	4		
Обсяг кредитів	2	1	1
Обсяг годин, в тому числі:	60	30	30
Аудиторні	8	4	4
Модульний контроль	-	-	-
Семестровий контроль			залік
Самостійна робота	52	26	26

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – розвиток комунікативної компетентності майбутніх вчителів, вміння вирішувати педагогічні конфлікти, підвищення рівня їх етичної взаємодії з учнями, формування позитивної спрямованості, емпатійності, рефлексії у студентів

Для опрацювання даного курсу студенти **повинні знати та уміти (вхідні знання):**

– знання з загальної педагогіки, окремих методик та психології (вікової, індивідуальної, педагогічної),

– сформована мовленнєва компетенція,

– уміння здійснювати усні та писемні контакти відповідно до правил етикету

Завдання навчальної дисципліни

– Розвиток вміння професійно-педагогічної комунікації.

– Формування у студентів гуманістичну педагогічну позицію, розуміння мети і завдань власної педагогічної діяльності.

– Сприяння оптимізації позитивно спрямованого педагогічного спілкування.

– Формування вміння програмувати свою професійно-педагогічну поведінку в ситуації спілкування з іншими людьми.

– Вироблення навичок швидкої адаптації при вибудові різноманітних комунікацій з учнями.

– Розвиток культури мислення, мови, мімічної та пантомімічної виразності, педагогічної техніки та ораторського мистецтва, майстерності педагогічного спілкування.

3. Результати навчання за дисципліною

ДСК 2. Здатність до емпатії та ідентифікації з іншими суб'єктами освітнього процесу, прояву емоційного відгуку; реалізації ефективних комунікативних стратегій в професійній діяльності
ДСК 4. Здатність проєктувати осередки навчання, виховання і розвитку учнів, реалізовувати соціально-педагогічні проєкти в освітньому процесі
ДРН 1. Демонструвати уміння здійснювати вплив на окремих осіб і групи, спрямовуючи їх зусилля на досягнення спільних цілей; здійснювати управлінський вплив на особистість та колектив та прогнозувати його наслідки
ДРН 2. Демонструвати уміння враховувати психологічні особливості та педагогічні підходи у професійно-педагогічній діяльності в цілому та у викладанні зокрема
ДРН 3. Демонструвати прагнення до позитивного сприйняття педагогічних інновацій, виявляти в них зацікавленість
ДРН 4. Демонструвати здатність до планування та прогнозування результатів соціально-педагогічних ініціатив

4. Структура програми навчальної дисципліни

Тематичний план навчальної дисципліни

№ п/п	Назви теоретичних розділів, тем	Кількість годин					
		Разом	Аудиторних	Лекцій	Практичних	Семинарських	Самостійна робота
1.	Професійно-педагогічна комунікація як складова педагогічної діяльності	60	8	4	4	-	52
2.	Засоби професійно-педагогічної комунікації	30	4	2	2	-	26
3.	Педагогічний конфлікт, його сутність, джерела, особливості, причини, функції, класифікація педагогічних конфліктів. Структура педагогічного конфлікту.	30	4	2	2	-	26
<i>Разом</i>		120	16	8	8	-	104

5. Програма навчальної дисципліни

Лекція 1. Професійно-педагогічна комунікація як складова педагогічної діяльності

Вступ. Педагогічна діяльність в світі професій. Структура і функції педагогічної діяльності. Індивідуально-типологічні особливості вчителів. Професійний розвиток і деформація особистості педагога. Особливості професійно-педагогічної комунікації. Сутність, об'єкт, суб'єкт, професійно-педагогічної комунікації. Модель процесу комунікації. Комунікативна компетентність педагога. 3 Педагогічне спілкування, його особливості, функції, структура. Драма педагогічного спілкування, Бар'єри педагогічного спілкування. Стили педагогічного спілкування. Етичне і неетичне у педагогічному спілкуванні.

Основні поняття теми: діяльність, професійна діяльність, професійна педагогічна діяльність, професійні педагогічні знання, педагогічні здібності, педагогічна техніка, особистість; комунікація, поведінковий паттерн, професійно-педагогічна комунікація, модель процесу комунікації, комунікативна компетентність, комунікативна культура; педагогічне спілкування, рольові позиції, бар'єри спілкування, стиль педагогічного спілкування, педагогічна взаємодія, педагогічна етика.

Лекція 2. Засоби професійно-педагогічної комунікації

Вербальні засоби професійно-педагогічної комунікації. Сутність, види вербальних засобів комунікації. Усне, писемне та внутрішнє педагогічне мовлення. Культура мови і мовлення педагога. Невербальні засоби професійно-педагогічної комунікації. Сутність, види невербальних засобів комунікації. Декодування педагогом невербальної інформації. Комп'ютерні засоби професійно-педагогічної комунікації. Сутність, види комп'ютерних засобів комунікації. Етичні правила комунікації у глобальних інформаційних мережах

Основні поняття теми: засоби комунікації, засоби професійно-педагогічної комунікації, вербальні засоби комунікації, мова, мовлення, монолог, діалог, полілог, усне мовлення, писемне мовлення, внутрішнє мовлення, культура мови, культура мовлення, ознаки культури мовлення, техніка мовлення, мовленнєвий етикет педагога, мовленнєві моделі взаємодії «вчитель-учень», репліки, висловлювання вчителя, їх функції; невербальна комунікація, засіб невербальної комунікації, статична і динамічна експресія, фізіономіка, комунікаційні артефакти, такесика, просодика, екстралінгвістика, кінетика, проксемика; комп'ютерна комунікація, мета-комунікація, комп'ютерні мережі, електронна пошта, телеконференції, електронні бази даних, Internet.

Лекція 3. Педагогічний конфлікт, його сутність, джерела, особливості, причини, функції, класифікація педагогічних конфліктів. Структура педагогічного конфлікту.

Педагогічний конфлікт, характеристика його типів. Причини педагогічного конфлікту. Структура, основні етапи конфлікту. Природа конфліктів (9 причин конфліктів). Динаміка конфлікту і фази (латентна, демонстративна, агресивна, батальна, зростання порушень, деформація когніцій, фінал конфлікту, ескалація, рецидив). Реверсія конфлікту. Диференціація конфліктів. Раціональна комунікація у конфлікті (9 кроків до уникнення деструктивного конфлікту, 9 кроків до врегулювання конфлікту, правила передбачення конфлікту). Технології його розв'язання. Стили поведінки вчителя в конфліктній ситуації. Раціональна комунікація в конфлікті. Способи забезпечення етичного захисту вчителя й учнів у конфлікті. Типові стратегії конструктивного вирішення педагогічних конфліктів. Адаптивна поведінка педагога в конфлікті, управління розвитком і перебігом конфлікту.

Основні поняття теми: педагогічний вплив, педагогічний конфлікт, стилі поведінки в конфліктній ситуації, поведінкові індикатори, комунікація з повагою, адаптивна поведінка, етичний захист.

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Види діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	МОДУЛЬ 1	
		Кількість одиниць	Максималь на кількість балів
Відвідування лекцій	1	4	4
Відвідування практичних занять	1	4	4
Робота на семінарському занятті	10	-	-
Робота на практичному занятті	10	4	40
Виконання завдань для самостійної роботи	5	5	25
Виконання модульної роботи	25	-	-
Разом		6	73
Розрахунок коефіцієнту $73:100=0,73$			

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

№ з/п	Назва теми та завдання для самостійної роботи	Кількість	
		годин	балів
Модуль I			
1	Впорядкувати словник основних термінів та понять модуля	5	5
2	Скласти опорний конспект теми у вигляді логічно-змістової схеми	5	5
3	Підготувати інформацію про сучасні підходи до тлумачення феномену професійно-педагогічної комунікації на основі наукових та науково-публіцистичних джерел	20	5
4	Сформулювати можливий перелік порушень норм професійно-комунікативної діяльності вчителя	10	5
5	Написати есе на тему: «Я – ефективний педагог-комунікатор»	12	5
Всього		52	25

Критерії оцінювання самостійної роботи		Кількість балів
1.	Свочасність виконання роботи	1
2.	Презентація роботи (оригінальність, логіка викладу, чіткість, доказовість)	2
3.	Різноманітність використаних джерел	2

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання (*для денної форми навчання)

Модульний контроль здійснюється у формі модульної контрольної роботи.

Кількість балів	Характеристика
20 - 25	модульна контрольна робота характеризується відсутністю помилок, що засвідчує про сформовані вміння та міцні знання матеріалу, які складають зміст модуля
15 - 19	у модульній контрольній роботі наявні незначні помилки
9 - 14	у модульній контрольній роботі наявні суттєві помилки, частину з яких студент спроможний усунути у разі незначної допомоги викладача
0 - 8	у роботі наявні суттєві помилки; студент потребує постійного роз'яснення викладача, щоб усунути виявленні помилки

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Семестрове оцінювання здійснюється у формі заліку.

6.5. Орієнтовний перелік питань для самоконтролю

1. Професійно-педагогічна комунікація як феномен педагогічної діяльності вчителя.
2. Усне і писемне мовлення педагога.
3. Техніка мовлення педагога.
4. Стили спілкування, моделі спілкування.
5. Робота педагога з комп'ютерними мережами.
6. Вербальні засоби професійно-педагогічної комунікації.
7. Основні ознаки культури мови і культури мовлення вчителя.
8. Сутність і засоби невербальної комунікації.
9. Особливості, функції педагогічного спілкування. Педагогічне спілкування як діалог.
10. Комунікативна поведінка вчителя. Типологія комунікативної поведінки вчителя.
11. Сутність, суб'єкт, об'єкт, функції професійно-педагогічної комунікації.
12. Стиль спілкування, моделі спілкування. Культура слухання.
13. Мовленнєві засоби, мовленнєві уміння.
14. Форми взаємодії у системі «вчитель-учень».
15. Комунікативні типи за В.Сатир. Роль установки в педагогічному спілкуванні.
16. Мовленнєві штампи, крилаті фрази, прислів'я. Роль привітання.
17. Комунікативні бар'єри. Комунікативні здібності, знання, уміння.
18. Компоненти професійно-педагогічної комунікативності. Комунікативна взаємодія.
19. Переконавання і навіювання у процесі комунікації.
20. Особливості гендерного і статево-рольового підходу в освіті у процесі педагогічної комунікації.
21. Конфлікти у процесі спілкування.
22. Дистанційне навчання як складова педагогічної комунікації.
23. Педагогічне спілкування в системі «вчитель-вчитель».
24. Комунікативні навички спілкування класного керівника.
25. Специфіка конфліктів типу «вчитель-учень» і «учень-вчитель».

6.6. Шкала відповідності оцінок

Рейтингова оцінка	Оцінка за 100-бальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) у межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) у межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) зі значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

7. Навчально-методична карта дисципліни

Модулі	Модуль I		
Кількість балів за модуль	73 бали		
Лекції	1	2	3
Теми лекцій	Професійно-педагогічна комунікація як складова педагогічної діяльності	Засоби професійно-педагогічної комунікації	Педагогічний конфлікт, його сутність, джерела, особливості, причини, функції, класифікація педагогічних конфліктів. Структура педагогічного конфлікту.
К-ть балів	2 бал	2 бал	2 бал
Теми практичних занять	Професійно-педагогічна комунікація як складова педагогічної діяльності	Використання різноманітних засобів професійно-педагогічної комунікації в роботі педагога	Тренінг з вирішення педагогічних конфліктів
Робота на практичних заняття	22 бали	22 бали	22 бали
Самостійна робота	25 балів		
Підсум. контр.	Залік		

8. Рекомендовані джерела до курсу

Основні:

1. Абрамович С.Д. Мовленнєва комунікація / С.Д. Абрамович, М.Ю. Чікарькова: Підручник. - К.: Центр навч. л-ри, 2004.
2. Волкова Н. П. Педагогічні комунікації: Навч. посібник. - Дніпропетровськ: РВВ ДНУ, 2002
3. Дорошенко С. І. Основи культури і техніки усного мовлення. - Харків: ОВС, 2002.

Допоміжні:

1. Кан-Калик В. А. Учителю о педагогическом общении. - М.: Просвещение, 1987.
2. Мелибруда Е. Я. Я - Ты - Мы. Психологические возможности улучшения общения. - М.: Просвещение, 1986.
3. Морозов В. П. Психологический портрет человека по невербальным особенностям его речи // Психол. журнал. - 2001. - Т. 22. - № 6.

4. Пиз А. Язык телодвижений. Как читать мысли других людей по их жестам. - Нижний Новгород: «АН КИО», 1992.
5. Почепцов Г. Г. Теория коммуникаций. - М.: Реал-бук; К.: Ваклер, 2001.
6. Сагач Г. М. Риторика: Навч. посібник для студ. - 2-е вид., перероб. і доп. - К.: Вид. дім «Ін Юре», 2000.
7. Семиченко В. А. Психология общения. - К.: Центр «Магістр-S», 1997.
8. Семиченко В. А. Психология речи: Учеб. пособие. - К.: Магістр-S, 1998.
9. Сердюк О. П. Основы управління комунікативним процесом: Під-ручник. - К.: ІЗМН, 1998.
10. Сопер П. Основы искусства речи; Пер. с англ. - 2-е испр. изд. - М.: Прогресс; Прогресс-Академия, 1992.